

Nr 36

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i valutalagen den 22 juni 1939 (nr 350) så ock om fortsatt giltighet av samma lag, m. m., jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 3 april 1959 dagtecknad proposition, nr 129, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll,

dels föreslagit riksdagen att, jämlikt § 87 regeringsformen, antaga vid propositionen fogat förslag till lag om ändring i lagen om förfogande över utländska betalningsmedel m. m. under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden (valutalag) den 22 juni 1939 (nr 350) så ock om fortsatt giltighet av samma lag;

dels begärt riksdagens samtycke till att Kungl. Maj:t med stöd av 1 § tredje stycket valutalagen i dess föreslagna lydelse förordnar, att vad i 2 § första stycket 1), 2) och 4)—7) samt 5 § 1) och 3) ävensom 9 § samma lag stadgas skall äga tillämpning under tiden från och med den 1 juli 1959 till och med den 30 juni 1960;

dels ock inhämtat riksdagens yttrande över ett inom finansdepartementet upprättat förslag till valutaförordning.

Berörda lagförslag är av följande lydelse:

Förslag

till

Lag

om ändring i lagen om förfogande över utländska betalningsmedel m. m. under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden (valutalag) den 22 juni 1939 (nr 350) så ock om fortsatt giltighet av samma lag

Härigenom förordnas, *dels* att rubriken till lagen om förfogande över utländska betalningsmedel m. m. under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden (valutalag) den 22 juni 1939¹ skall lyda på sätt nedan anges, *dels* att 1, 2 och 5 §§ nämnda lag skola erhålla ändrad lydelse på sätt i det följande sägs, *dels ock* att lagen, vilken jämlikt lag den 25 april 1958 (nr 210) gäller till och med den 30 juni 1959, skall äga fortsatt giltighet tills vidare.

¹ Senaste lydelse av 2, 6 och 6 a §§ se 1957:251 samt av 5 § se 1940:613.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

**Lag om förfogande över utländska
betalningsmedel m. m. under utom-
ordentliga, av krig föranledda för-
hållanden (valutalag)**

Valutalag

1 §.

Vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden äge Konungen, när riksdagen ej är samlad, i den mån så prövas oundgängligen nödigt för uppnående av det mål, som fastställts för riksbankens penningpolitiska verksamhet, på framställning av fullmäktige i riksbanken och efter samråd jämväl med fullmäktige i riksgäldskontoret, förordna på sätt nedan närmare stadgas; dock må förordnande, som nu sagts, ej meddelas, med mindre Konungen låtit riksdagskallelse utgå eller riksdagen ändock skall inom trettio dagar sammanträda. Varder ej meddelat förordnande av nästföljande riksdag inom trettio dagar från riksdagens början gillat, skall detsamma efter utgången av nämnda tid upphöra att lända till efterrättelse.

Prövas under tid, då riksdagen är samlad, fall vara för handen, som i första stycket sägs, äge Konungen med riksdagens samtycke meddela förordnande, som där avses.

1 §.

Kommer riket i krig, skola bestämmelserna i 2 § första stycket samt 5 och 9 §§ träda i tillämpning. Då kriget upphört, stadgar Konungen senast före avslutandet av den riksdagssession, som börjar näst efter krigets slut, att bestämmelserna icke vidare skola tillämpas; dock att vad nu sagts ej skall gälla, i den mån bestämmelserna alltjämt skola tillämpning på grund av förordnande enligt andra eller tredje stycket.

Vid krigsfara, vari riket befinner sig, äger Konungen, efter hörande av fullmäktige i riksbanken, förordna, att nämnda bestämmelser skola tillämpas. Sådant förordnande skall, vid äventyr att det eljest förfaller, inom en månad underställas riksdagen för dess prövning av frågan, huruvida förordnandet skall bestå. Bli förordnandet icke inom två månader från det underställningen skett av riksdagen godkänt, är detsamma förfallet. Upphör krigsfaran, skall senast före nästkommande riksdagssessions avslutande meddelat förordnande av Konungen upphävas, i den mån bestämmelserna icke på grund av förordnande jämlikt tredje stycket alltjämt skola gälla.

Då i andra fall än som avses i första och andra styckena så prövas erforderligt för uppnående av det mål, som fastställts för riksbankens penningpolitiska verksamhet, eller eljest med hänsyn till rikets betalningsförhållanden med utlandet äger, på framställning av fullmäktige i riksbanken, Konungen med riksdagens samtycke förordna, att vad i 2 § första stycket samt 5 och 9 §§ stadgas helt eller delvis skall under viss tid, högst ett år varje gång, äga tillämpning. Sävitt angår 2 § första stycket 1), 2)

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

och 4) — 7) ävensom 5 § 1) och 3) samt 9 § må Konungen utan samtycke av riksdagen meddela förordnande som nu sagts, om riksdagens beslut ej kan utan synnerlig olägenhet avvaktas. Sådant förordnande skall inom en månad eller, om riksdags-session ej pågår, inom en månad från början av nästkommande session underställas riksdagen. Vad i andra stycket sägs om påföljden, där est underställning ej sker eller riksdagen ej inom två månader godkänner förordnandet, skall äga motsvarande tillämpning i fall som nu avses.

Under tid, då bestämmelse i 2 § första stycket eller 5 § eller 9 § äger tillämpning, skola jämväl övriga däremot svarande stadganden i lagen tillämpas.

Då underställning av förordnande sker eller samtycke till förordnande begäres, skola även de föreskrifter, som Konungen i förordnandet med stöd av bestämmelserna i 2 § första stycket samt 5 och 9 §§ utfärdat eller avser att utfärda, föreläggas riksdagen.

2 §.

I förordnande, som Konungen jämlikt 1 § meddelar, må föreskrivas:

- 1) att allenast — — — (utländska värdepapper);
  - 2) att utländska — — — riksbanken bestämmer;
  - 3) att dylika — — — svenskt mynt;
  - 4) att svenska — — — i utlandet;
  - 5) att dylika — — — till riket;
  - 6) att över — — — bestämmer;
- och
- 7) att i — — — till valutabank.
- Genom förordnande, — — — tillkommande befogenheter.

5 §.

Där för tillsyn å efterlevnad av förordnande, som Konungen jämlikt

2 §.

Konungen äger i förordnande, som av honom meddelas, föreskriva:

- 1) att allenast — — — (utländska värdepapper);
  - 2) att utländska — — — riksbanken bestämmer;
  - 3) att dylika — — — svenskt mynt;
  - 4) att svenska — — — i utlandet;
  - 5) att dylika — — — till riket;
  - 6) att över — — — bestämmer;
- och
- 7) att i — — — till valutabank.
- Genom förordnande, — — — tillkommande befogenheter.

5 §.

Där för tillsyn å efterlevnad av förordnande, som av Konungen med-

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

2 § *meddelat*, så finnes behövt, äge Konungen stadga skyldighet att förete handelsböcker jämte därtill hörande handlingar, *så ock* medgiva rätt för polismyndighet, riksbanken eller tjänsteman, som riksbanken därtill förordnar, att öppna och granska brev och andra försändelser till eller från utlandet, som finnas i postverkets vård. *Konungen må jämväl* i övrigt meddela erforderliga föreskrifter för förordnandets genomförande så ock till förhindrande av åtgärder, som äro ägnade att uppenbart motverka vinnandet av det med förordnandet avsedda ändamålet.

delas, så finnes behövt, äge Konungen

1) stadga skyldighet att förete handelsböcker jämte därtill hörande handlingar;

2) medgiva rätt för polismyndighet, riksbanken eller tjänsteman, som riksbanken därtill förordnar, att öppna och granska brev och andra försändelser till eller från utlandet, som finnas i postverkets vård; *och*

3) i övrigt meddela erforderliga föreskrifter för förordnandets genomförande så ock till förhindrande av åtgärder, som äro ägnade att uppenbart motverka vinnandet av det med förordnandet avsedda ändamålet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1959, då valutaförordningen den 25 februari 1940 (nr 97) skall upphöra att gälla; dock att förordningen alltjämt skall äga tillämpning beträffande förhållanden, som hänföra sig till tiden före den 1 juli 1959.

Förslaget till valutaförordning är av följande lydelse:

Förslag till Valutaförordning

Härigenom förordnas som följer.

Inledande bestämmelser

1 §.

I denna förordning förstås med

betalningsmedel: sedlar och skiljemynt samt växlar, checkar och andra penninganvisningar;

utländska betalningsmedel: utländska sedlar och skiljemynt samt andra betalningsmedel, som innefatta rätt till betalning i utländskt mynt;

utländska fordringar: fordringar, som innefatta rätt till betalning i utländskt mynt och icke grunda sig på värdepapper, dock att till fordran, som här avses, ej skall räknas på avtal grundad fordran, där betalningen fortfarande är betingad av avtalets fullgörande å fordringsägarens sida;

utländska banktillgodohavanden: utländska fordringar, som innestå på räkning hos den, som inom riket äger driva bankrörelse eller som utom riket driver bank- eller bankirrörelse;

värdepapper: aktier, lottbrev och andra delaktighetsbevis i bolag samt

obligationer och andra förskrivningar, vilka utfärdats för särskilda delar av skuldbelopp och uppenbarligen äro avsedda för den allmänna rörelsen, så ock handlingar, varigenom någon tillförsäkras förfoganderätt över värdepapper (certifikat);

utländska värdepapper: värdepapper, vilka äro utfärdade av någon, som är bosatt i utlandet;

vederlag i svenskt mynt: vederlag, som är bestämt att utgå i svenskt mynt eller som utgöres av fordringar eller värdepapper, vilka äro utställda i svenskt mynt.

Såsom bosatt här i riket anses enligt denna förordning, i vad angår fysisk person, svensk medborgare med fast bostad i Sverige, så ock utlänning, som haft fast bostad i Sverige sedan den 1 januari 1957. Juridisk person skall anses vara bosatt i det land, där styrelsen har sitt säte eller, om styrelse icke finnes, där huvudkontoret är beläget. Filial för utländskt bolag eller för utländsk ekonomisk förening, som med stöd av särskilt tillstånd driver näring här i riket, skall anses vara bosatt i Sverige.

Om köp och försäljning av utländska betalningsmedel och utländska fordringar

2 §.

Utländska betalningsmedel och utländska fordringar må, mot vederlag i svenskt mynt, förvärfvas allenast från riksbanken eller genom dess förmedling och föryttras allenast till riksbanken eller genom dess förmedling.

Riksbanken äger meddela

a) bankaktiebolag tillstånd att, för egen eller riksbankens räkning, driva handel med utländska betalningsmedel och utländska fordringar;

b) postverket tillstånd att driva den handel med utländska betalningsmedel, som erfordras för verkets rörelse med postanvisningar och postgiro; samt

c) bankaktiebolag eller annan tillstånd att driva den rörelse med utländska betalningsmedel och utländska banktillgodohavanden, som riksbanken prövar erforderlig för allmänhetens tillhandagående med medel för reseändamål.

Bankaktiebolag, som erhållit tillstånd varom under a) sägs, benämnas i denna förordning valutabank.

3 §.

Riksbanken äger närmare bestämma, i vilken omfattning och på vilka villkor utländska betalningsmedel och utländska fordringar må, mot vederlag i svenskt mynt, förvärfvas eller föryttras.

Om utförsel av betalningsmedel, fordringsbevis och värdepapper med mera

4 §.

Betalningsmedel och värdepapper så ock fordringsbevis, vilkas företeende utgör villkor för rätt att kräva betalning, må ej utan riksbankens tillstånd utföras ur riket.

5 §.

Tillstånd av riksbanken vare ock erforderligt, därest

1) tillgodohavande här i riket skall överföras till konto eller räkning, som föres i utlandet;

2) den, som är bosatt här i riket, skall överlåta tillgång, som i 4 § sägs, å den som är bosatt i utlandet; eller

3) den, som är bosatt här i riket, skall verkställa inbetalning å eller överföring till konto eller räkning, som här föres till förmån för någon som är bosatt i utlandet, eller eljest verkställa betalning till eller till förmån för i utlandet bosatt person.

Om införsel av betalningsmedel och värdepapper, så ock om försäljning av värdepapper med mera

6 §.

Betalningsmedel så ock fordringsbevis, vilkas företeende utgör villkor för rätt att kräva betalning, ävensom talonger till värdepapper må ej utan riksbankens tillstånd införas till riket.

Tillstånd av riksbanken vare ock erforderligt, därest den, som är bosatt här i riket, skall

1) direkt eller genom annans förmedling, i annat fall än i första stycket avses, mottaga betalning från någon, som är bosatt i utlandet;

2) lämna försträckning mot säkerhet av borgen av någon, som är bosatt i utlandet; eller

3) ikläda sig gäld till någon som är bosatt i utlandet, där ej fråga är om ingående av köpeavtal på inom branschen allmänt tillämpade köpevillkor eller om vidtagande av därmed jämförliga åtgärder.

7 §.

Utan riksbankens tillstånd må värdepapper icke till riket införas annorledes än genom översändande till riksbanken eller till valutabank. Sålunda införda värdepapper må av valutabank utlämnas allenast i samband med deras försäljning eller återförande till utlandet, såvida icke riksbanken annat medger.

8 §.

Värdepapper, som efter denna förordnings ikraftträdande till riket införts eller som här förvaras för någon, som är bosatt i utlandet, må ej utan riksbankens tillstånd försälas.

Vid meddelande av tillstånd, som i första stycket sägs, må riksbanken jämväl bestämma i vilken ordning försäljningen skall ske och i vilken omfattning säljaren skall äga förfoga över köpeskillingen.

Om förfogande över utländska betalningsmedel, utländska fordringar och utländska värdepapper med mera

9 §.

Över utländska betalningsmedel och utländska banktillgodohavanden, som tillhöra någon här i riket bosatt, må ej utan riksbankens tillstånd så förfogas, att ägarens innehav av utländska betalningsmedel och utländska banktillgodohavanden därigenom förminskas; dock att sådant tillstånd ej erfordras för föryttring till riksbanken eller till valutabank eller till den, som erhållit tillstånd, varom i 2 § andra stycket under c) sägs.

Vad sålunda är stadgat skall äga motsvarande tillämpning i fråga om andra utländska fordringar än banktillgodohavanden, så ock beträffande utländska värdepapper, där fordringarna eller värdepapperen tillhöra någon här i riket bosatt.

10 §.

Här i riket bosatt, som gentemot utlandet äger rätt att kräva betalning eller som ådragit sig betalningsskyldighet gentemot utlandet, må ej medgiva anstånd med eller uppskjuta betalningen eller träffa avtal om betalning annorledes än med vanliga betalningsmedel, såvitt ej annat följer av handelsbruk.

Ej heller må här i riket bosatt, i syfte att kringgå denna förordnings bestämmelser, till någon, som är bosatt i utlandet och med vilken han har gemensamt ekonomiskt intresse, sälja eller av honom köpa varor till annat pris än det i allmänhet gällande eller i samma syfte vidtaga andra liknande åtgärder.

Särskilda bestämmelser

11 §.

Genom denna förordning göres ej inskränkning i riksbanken tillkommande befogenheter eller i den handlingsfrihet, som tillförsäkrats den internationella regleringsbanken i Basel (Banque des Règlements Internationaux).

12 §.

Denna förordning äger ej tillämpning å utländsk medborgare, som tillhör främmande makts härvarande beskickning eller lönade konsulat eller beskickningens eller konsulatets betjäning, ej heller å medlemmar av sådan persons familj eller hans enskilda tjänare, därest de bo hos honom och äro utländska medborgare.

13 §.

En var, som är bosatt här i riket eller eljest här uppehåller sig, är pliktig att, i den omfattning riksbanken finner erforderligt, till riksbanken lämna uppgift angående

a) de utländska betalningsmedel, utländska fordringar och utländska värdepapper, som han äger eller innehar;

b) tillgångar i utlandet, vilka tillhöra eller finnas framdeles skola tillkomma honom;

c) guld (även arbeten därav) och guldmynt, som tillhöra honom och som förvaras här i riket; samt

d) förpliktelser, vilka han åtagit sig eller för vilka han eljest häftar gentemot utlandet.

Den som, utan att vara bosatt här i riket, här uppehåller sig är, jämväl i andra fall än i första stycket avses, pliktig att i den omfattning riksbanken finner erforderligt till riksbanken lämna uppgift angående de svenska betalningsmedel och svenska värdepapper, som han äger eller innehar, så ock angående sina fordringar hos eller skulder till här i riket bosatt person.

I förpliktelse, varom i första stycket under d) förmåles, innefattas jämväl åtagande att för någon i utlandet bosatt förvara betalningsmedel, fordringsbevis, värdepapper, guld (även arbeten därav) eller guldmynt.

Underlåter någon att fullgöra uppgiftsskyldighet varom ovan sägs, äger riksbanken förelägga honom lämpligt vite. Riksbanken äger jämväl, där så erfordras för nödig upplysnings vinnande, vid lämpligt vite förelägga uppgiftsskyldig att för riksbanken eller den, som handlar å riksbankens vägnar, tillhandahålla sina handelsböcker jämte därtill hörande handlingar.

14 §.

Riksbanken äger medgiva befrielse från eller lindring i de skyldigheter, som stadgas genom denna förordning.

Ansvarsbestämmelser

15 §.

Den, som uppsåtligen

1) bryter mot någon av de i 2 och 4—10 §§ meddelade föreskrifterna eller
2) för kringgående av förbud, som gäller enligt dylik föreskrift, använder sig av eller medverkar såsom bulvan eller

3) genom oriktig uppgift förskaffar sig rätt till förvärv eller föryttring av utländska betalningsmedel eller utländska fordringar mot vederlag i svenskt mynt eller till riksbankens tillstånd, där sådant erfordras, eller

4) uraktlåter att fullgöra av riksbanken jämlikt 13 § första eller andra stycket föreskriven uppgiftsskyldighet eller ock

5) för fullgörande av sådan uppgiftsskyldighet, som under 4) sägs, avger oriktig uppgift,

straffes med dagsböter eller fängelse. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, må till straffarbete i högst två år dömas.

Förbryter sig någon av vårdslöshet på sätt i första stycket sägs, vare straffet dagsböter. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, må till fängelse i högst ett år dömas.

16 §.

Lika med olovlig utförsel i strid mot 4 § eller olovlig införsel i strid mot 6 eller 7 § anses försök därtill.

Vad i 15 § är stadgat angående straff för den som uppsåtligen genom oriktig uppgift förskaffar sig rätt eller tillstånd, som avses i nämnda paragraf under 3), skall äga tillämpning jämväl beträffande den som uppsåtligen genom oriktig uppgift försöker skaffa sig sådan rätt eller sådant tillstånd.

17 §.

Dömes någon till straff enligt 15 eller 16 §, må domstolen, efter ty skäligt finnes, kunna förordna, att betalningsmedel, fordringar eller värdepapper, som brottet avser, eller vederlag därför skola, ändock att de ej tillhöra den dömda, vara, helt eller intill visst belopp, förverkade till kronan eller att den dömda skall vara pliktig att till kronan, helt eller delvis, utgiva deras värde.

Påföljd av förverkande må dock ej inträda, där egendom, varom i första stycket sägs, tillhör annan än den dömda och ägaren icke finnes hava ägt kännedom om brottet eller skäligen anledning att misstänka detsamma.

18 §.

Den, som åsidosätter föreskrift, som med stöd av denna förordning meddelats av riksbanken, straffes, där ej gärningen i 15 eller 16 § är belagd med straff, med dagsböter.

Bryter någon mot förbud, som i 7 § valutalagen avses, vare ock med dagsböter straffad, där han ej är underkastad ansvar för tjänstefel.

19 §.

Medverkan till brott, som i denna förordning sägs, straffes efter ty i 3 kap. strafflagen är stadgat, och skall därvid vad i 17 § sägs äga motsvarande tillämpning.

20 §.

Brott mot denna förordning må av allmän åklagare åtalas endast efter angivelse, såvitt angår i 18 § andra stycket omförmäld förseelse, vilken ej innefattar tjänstefel, av målsäganden och eljest av riksbanken. Åtalet anhängiggöres vid allmän domstol.

Det ankommer på vederbörande länsstyrelse att på framställning av riksbanken, efter prövning av förekommande förhållanden, förordna om uttågande av vite, som i 13 § fjärde stycket sägs.

21 §.

I fråga om de i 4 §, 6 § första stycket och 7 § meddelade förbud skall vad i gällande författningar om straff för olovlig varuutförsel eller varuinförsel är stadgat angående beslag och tillsyn äga motsvarande tillämpning; dock att undersökning å person må å ort och i den ordning, som i nämnda författningar stadgas, företagas närhelst anledning därtill föreligger.

Denna förordning skall träda i kraft den 1 juli 1959 och gälla till och med den 30 juni 1960.

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehaft två i anledning av densamma väckta, likalydande motioner, nämligen inom första kammaren nr 473 av herrar *Hanson, Per-Olof, och Bergh, Ragnar* samt inom andra kammaren nr 578 av herr *Bohman m. fl.*

I motionerna hemställas

»att riksdagen måtte, med avslag å Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 129,

1) antaga följande

Förslag

till

Lag om fortsatt giltighet av valutalagen den 22 juni 1939 (nr 350)

Härigenom förordnas, att valutalagen den 22 juni 1939, vilken jämlikt lag den 25 april 1958 (nr 210) gäller till och med den 30 juni 1959, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1960,

2) i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte med beaktande av vad ovan anförts låta verkställa utredning — under medverkan av representanter för näringslivet — angående *dels* skyndsamt avveckling av nuvarande valutareglering, *dels* utformningen av beredskapslagstiftning i fråga om valutareglering, varvid förutsättes att förslag i förstnämnda hänseende skall kunna framläggas till nästa års riksdag,

3) uttala att riksbanken utan dröjsmål måtte med beaktande av vad ovan anförts och efter förhandlingar med berörda parter vidtaga lättnader genom generella dispenser samt i avseende å uppgiftsskyldigheten m. m. så att valutabankers samt enskilda personer och företag icke betungas i vidare mån än som är oundgängligen nödvändigt för upprätthållande av en vid varje tillfälle erforderlig valutareglering.»

Beträffande motiveringen för motionärernas yrkanden hänvisas till motionen II: 578.

Genom valutalagen den 22 juni 1939 (nr 350) har Kungl. Maj:t erhållit befogenhet att, när riksdagen ej är samlad, under vissa förutsättningar förordna om inskränkning i olika hänseenden av förfoganderätten över utländska betalningsmedel m. m. Ett sådant förordnande upphör att gälla, om det ej inom viss tid blir av nästföljande riksdag gillat. Under tid, då riksdagen är samlad, äger Kungl. Maj:t enahanda befogenhet efter inhämtande av riksdagens samtycke. Lagen, som ursprungligen gällde till och med den 31 mars 1940, har efter hand erhållit fortsatt giltighet, senast genom lag den 25 april 1958 (nr 210), enligt vilken giltighetstiden utsträckts till och med den 30 juni 1959. Vissa ändringar i valutalagen har skett genom lagar den 28 juni 1940 (nr 613) och den 31 maj 1957 (nr 251).

Med stöd av valutalagen utfärdades efter inhämtande av riksdagens samtycke valutaförordningen den 25 februari 1940 (nr 97). I denna förordning, vilken jämlikt valutalagen icke gäller längre än sagda lag äger giltighet, har vissa ändringar genomförts genom förordningar den 17 maj 1940 (nr 348), den 28 juni 1940 (nr 614), den 9 maj 1941 (nr 244), den 20 oktober 1944 (nr 693), den 26 januari 1945 (nr 16), den 3 juni 1949 (nr 312) och den 3 juni 1955 (nr 303).

Närmare föreskrifter rörande tillämpningen av meddelat förordnande utfärdas av riksbanken, som även har att upptaga och avgöra de ärenden, som föranledes av förordnandet. Riksbankens beslutanderätt enligt valutalagen utövas inom banken av valutastyrelsen.

Mot bakgrunden av den ekonomiska utvecklingen och de därav betingade förändringarna i de faktiska förutsättningarna för upprätthållandet av en valutareglering tillsatte fullmäktige i riksbanken år 1954 en särskild kommitté med uppdrag att utreda frågan om valutaärendenas handläggning m. m. Kommittén överlämnade den 30 juni 1955 till fullmäktige en promemoria med förslag till vissa ändringar i valutalagen. Promemorian innehöll bl. a. en redogörelse för valutalagens bestämmelser om betingelserna för lagstiftningens tillämpning och för motsvarande bestämmelser i andra krisförordningar. I anslutning därtill uttalades i promemorian att, enär en valutareglering kunde bedömas vara erforderlig för obestämd framtid, det syntes lämpligt att en allmän översyn av valutalagstiftningen företogs, varigenom förutsättningarna för dess tillämpning på ett mera objektivt bestämbar sätt än i gällande lag fastslogs. Enligt kommittén borde vid översynen övervägas om icke i lagstiftningen kunde meddelas särskilda bestämmelser rörande omfattningen av de befogenheter, som fick utnyttjas i mindre kvalificerade situationer. I skrivelse till Kungl. Maj:t den 13 oktober samma år anslöt sig bankofullmäktige till vad kommittén anfört samt hemställde om den översyn av lagstiftningen som kommittén ifrågasatt.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 maj 1956 tillkallade chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, regeringsrådet Frank Öhman, tillika ordförande, ledamoten av riksdagens andra kammare ombudsmannen Sture Henriksson och numera vice riksbankschefen Sven Jøge att såsom sakkunniga verkställa en översyn i vissa hänseenden av valutalagstiftningen. Sedan Henriksson avlidit, tillkallades den 31 maj 1957 i hans ställe ledamoten av riksdagens första kammare, studiesekreteraren Eric Holmqvist.

Utredningen erhöll i uppdrag *dels* att pröva frågan om besvärsförfarandet i valutaärenden och *dels* att överse valutalagstiftningen ur den synpunkten, att förutsättningarna för dess tillämpning borde klarare angivas, i samband varmed befogenheternas omfattning i olika lägen borde klargöras.

Den 12 december 1956 avgav utredningen en promemoria rörande besvärsrätten i valutaärenden och därmed sammanhängande spörsmål. Dessa frågor anmäldes för riksdagen i propositionen 1957: 142.

Med skrivelse den 30 oktober 1958 har utredningen till slutförande av sitt återstående uppdrag avlämnat en *promemoria* (stencilerad) om betingelserna för valutalagens tillämpning.

Över sistnämnda promemoria har, efter remiss, *yttranden* avgivits av fullmäktige i riksbanken, fullmäktige i riksgäldskontoret, bank- och fondinspektionen, kommerskollegium (efter hörande av handelskamrarna i riket), Sveriges allmänna exportförening, Svenska bankföreningen, Sveriges grossistförbund och Sveriges industriförbund.

Beträffande innehållet i promemorian och över densamma avgivna remissyttranden får utskottet hänvisa till propositionen (s. 20—33). För gällande bestämmelser och tillämpningen av valutaregleringen lämnas i propo-

sitionen (s. 13--20) en redogörelse, till vilken utskottet likaledes får hänvisa.

I skrivelse den 5 februari 1959 har *fullmäktige i riksbanken* hemställt, att — under förutsättning att utredningens förslag genomföres från och med den 1 juli 1959 — förordnande enligt valutalagen måtte meddelas att gälla under tiden från och med den 1 juli 1959 till och med den 30 juni 1960. Där-est nyssberörda förslag ej skulle läggas till grund för lagstiftning under riksdagens vårsession, har fullmäktige föreslagit förlängning av giltighetstiden för valutalagen i dess nuvarande utformning till och med den 30 juni 1960.

Yttranden över bankofullmäktiges skrivelse har avgivits av samma remissinstanser, som utlåtits sig över utredningens promemoria. Kommerskollegium har därvid inhämtat utlåtande från handelskamrarna i Stockholm, Göteborg, Malmö och Gävle.

Beträffande innehållet i bankofullmäktiges skrivelse och över densamma avgivna remissyttranden får utskottet hänvisa till propositionen (s. 33 och 34).

Departementschefen har anfört följande.

Valutaregleringen i vårt land grundar sig huvudsakligen på två författningar, nämligen 1939 års valutalag och den år 1940 utfärdade valutaförordningen. Valutalagen är en fullmaktslag. Med stöd av denna kan Kungl. Maj:t under vissa i lagen angivna förutsättningar förordna om valutareglering. De närmare föreskrifterna härom upptages i valutaförordningen. Riksbanken äger meddela de särskilda bestämmelser, som erfordras för valutaförordningens tillämpning.

Valutalagen är tidsbegränsad. Valutaförordningen gäller så länge valutalagen äger giltighet. Ursprungligen gällde valutalagen till och med den 31 mars 1940. Den har därefter regelmässigt förlängts för ett år åt gången och senast erhållit fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1959. Samtidigt har således giltighetstiden av valutaförordningen automatiskt förlängts.

Under kriget tillkom även åtskilliga andra fullmaktslagar, som gav Kungl. Maj:t befogenhet att under särskilda förutsättningar vidtaga åtgärder bl. a. i fråga om folkförsörjningen, förfoganderätten och priskontrollen. Flera av dessa lagar har på senare år givits ny utformning i samband varmed de förlänats giltighet tills vidare. Såsom exempel kan nämnas allmänna förfogandelagen och allmänna ransoneringslagen av år 1954 samt allmänna prisregleringslagen av år 1956. Även på andra områden har arbetet fortgått med att anpassa beredskapslagstiftningen till förhållandena sådana de utvecklats under efterkrigstiden.

Såsom nämnts i den tidigare redogörelsen har en inom finansdepartementet tillsatt utredning numera framlagt förslag till viss teknisk omläggning av valutalagstiftningen, syftande till att ge denna en utformning, som i fråga om förutsättningarna för dess tillämpning anknyter till nyssnämnda moderna fullmaktslagar. Förslaget innebär sålunda i sina huvudlinjer att valutalagen som sådan, d. v. s. själva fullmaktslagen, erhåller giltighet tills

vidare. Valutareglering, som införes med stöd av lagen, skall däremot alltså jämt vara tidsbegränsad liksom de föreskrifter om valutareglering som upptages i valutaförordningen.

Vid remissbehandlingen har dessa huvudlinjer i utredningens förslag tillstyrkts av flertalet instanser. I några yttranden har förslaget dock avstyrkts, närmast från utgångspunkten att ett genomförande därav skulle innebära en permanentning av valutaregleringen.

Den tekniska omläggning och modernisering på beredskapslagstiftningens område, som ägt rum under senare år, bör enligt min mening nu genomföras även beträffande valutalagstiftningen. I likhet med vad som skett i fråga om andra fullmaktslagar bör sålunda valutalagen givas giltighet tills vidare. Valutareglering, som införes med stöd av lagen, bör däremot — på motsvarande sätt som då andra fullmaktslagar utnyttjas — i princip vara tidsbegränsad.

En omläggning av valutalagstiftningen i enlighet med vad jag nu förordat innebär, såsom framgått av det föregående, inte någon permanentning av själva valutaregleringen. Endast den grundläggande fullmaktslagen får giltighet tills vidare. Frågan om valutareglering skall äga rum blir däremot liksom hittills beroende av huruvida de särskilda förutsättningar härför, som angives i fullmaktslagen, är för handen och giltigheten av införd valutareglering kommer även i fortsättningen att vara tidsbegränsad.

Valutalagen är i sin nuvarande utformning så konstruerad att den kan tillämpas vid krig, krigsfara eller utomordentliga av krig föranledda förhållanden, i den mån så prövas oundgängligen nödigt för uppnående av det mål som fastställts för riksbankens penningpolitiska verksamhet. Föreligger, när riksdagen ej är samlad, någon av nu angivna situationer äger Kungl. Maj:t, på framställning av fullmäktige i riksbanken och efter hörande av fullmäktige i riksgäldskontoret, utfärda förordnande om valutareglering i enlighet med lagens närmare bestämmelser. Förordnande må dock ej meddelas med mindre riksdagskallelse utgått eller riksdagen ändock skall sammanträda inom trettio dagar. Förordnandet upphör att gälla, om det ej godkännes av riksdagen inom trettio dagar från riksdagens början. Under tid, då riksdagen är samlad, äger Kungl. Maj:t med riksdagens samtycke meddela enahanda förordnande.

Enligt utredningens förslag skall valutalagens bestämmelser om valutareglering automatiskt träda i tillämpning, om Sverige kommer i krig. Hålls landet av krig, skall Kungl. Maj:t — efter framställning av bankofullmäktige — äga förordna om valutareglering. Förordnandet skall dock i detta fall underställas riksdagens prövning inom en månad för godkännande. Valutareglering, som föranletts av krig eller krigsfara, är tidsbegränsad såtillvida som den skall upphävas i nära anslutning till att kriget eller krigsfaran upphört. Då det i andra fall än krig eller krigsfara prövas erforderligt för uppnående av det mål, som fastställts för riksbankens penningpolitiska verksamhet, eller eljest med hänsyn till rikets betalningsförhållanden med utlandet, äger, på framställning av bankofullmäktige, Kungl. Maj:t med riks-

dagens samtycke förordna att valutalagens bestämmelser helt eller delvis skall för viss tid träda i tillämpning. Om riksdagens beslut ej utan synnerlig olägenhet kan avvaktas, får Kungl. Maj:t interimistiskt utfärda begränsat förordnande. Begränsningen innebär att förordnandet icke får avse hembudsskyldighet. Sådant förordnande måste dock inom viss kortare tid underställas riksdagens prövning. De föreskrifter, som Kungl. Maj:t utfärdar eller avser att utfärda med stöd av fullmaktslagen, skall föreläggas riksdagen när samtycke till förordnande begäres eller underställning sker.

Vad utredningen föreslagit i fråga om tillämpningen av valutalagens bestämmelser om valutareglering då riket kommer i krig eller krigsfara har i huvudsak lämnats utan erinran vid remissbehandlingen. Även för egen del anser jag mig i princip kunna godtaga förslaget. Detta ligger också i linje med gällande betingelser för tillämpningen av annan nyare beredskapslagstiftning, såsom allmänna förfogandelagen och allmänna ransoneringslagen. I ett avseende har jag likväl funnit anledning till viss jämkning av utredningens förslag. Enligt förslaget skall Kungl. Maj:t i fall av krigsfara äga förordna om valutareglering först efter framställning av riksbanksfullmäktige. Då emellertid bedömningen av när krigsfara skall anses föreligga i första hand bör ankomma på Kungl. Maj:t, synes det mindre lämpligt att Kungl. Maj:t skall behöva avvakta framställning från bankofullmäktige för att kunna utfärda förordnande om valutareglering. Det torde vara tillräckligt att Kungl. Maj:t hör fullmäktige, innan förordnandet meddelas.

Vad angår tid, då riket icke är i krig eller krigsfara, innebär utredningens förslag att valutareglering skall kunna införas, när så prövas erforderligt för uppnående av det mål, som fastställts för riksbankens penningpolitiska verksamhet, eller eljest med hänsyn till rikets betalningsförhållanden med utlandet. Härigenom utmönstras den nu gällande förutsättningen att utomordentliga av krig föranledda förhållanden skall vara rådande.

Av remissinstanserna har flertalet godtagit utredningens förslag. I några yttranden har dock gjorts gällande, att förslaget skulle innebära en avsevärd utvidgning av de faktiska förutsättningarna för en valutareglering i fredstid i förhållande till vad som för närvarande gäller. Det bör fordras, menar man, att mer kvalificerade och avgränsade situationer är för handen.

Att behov av valutareglering kan föreligga även då krig eller krigsfara icke råder torde vara uppenbart och har ej heller ifrågasatts vid remissbehandlingen. För att valutareglering skall kunna tillämpas i fredstid synes emellertid den nu gällande förutsättningen — att utomordentliga, av krig föranledda förhållanden föreligger — vara mindre ändamålsenlig. Anknytning bör i stället, såsom utredningen också förordat, ske till de omständigheter som främst kan anses motivera en valutareglering under fredsförhållanden, nämligen den penningpolitiska målsättningen och betalningsförhållandena med utlandet. De betänkligheter mot en sådan anknytning, som framförts i vissa remissyttranden, anser jag icke böra tillmätas större betydelse. Såsom utredningens förslag utformats skall nämligen, då krig eller krigsfara ej råder, riksdagens samtycke till förordnande om valutareglering

alltid inhämtas antingen omedelbart eller inom viss kortare tid. Därvid skall även tillämpningsföreskrifterna föreläggas riksdagen. Härigenom kommer, vilket också understrukits vid remissbehandlingen, riksdagen att få möjlighet att utöva ett avgörande inflytande på omfattningen av Kungl. Maj:ts fullmakter.

Jag tillstyrker således att förutsättningarna för valutareglering i fredstid erhåller den av utredningen föreslagna utformningen.

Såsom tidigare nämnts innebär utredningens förslag att förordnande om valutareglering i andra lägen än krig eller krigsfara skall meddelas för viss tid. Från flera remissinstansers sida har framhållits angelägenheten av att dylika förordnanden genom uttryckligt stadgande i valutalagen begränsas till ett år.

Det sålunda framförda önskemålet finner jag böra beaktas. Den hittillsvarande valutaregleringen har regelmässigt underställts riksdagen varje år. Anledning föreligger icke att nu frångå denna ordning. Jag förordar därför att i valutalagen stadgas att förordnande som nyss sagts må meddelas för högst ett år varje gång. Motsvarande begränsning återfinnes även i exempelvis allmänna förfogande- och ransoneringslagarna.

Med den av mig förordade utformningen av förutsättningarna för valutareglering i fredstid torde det icke vara erforderligt med särskilda regler, som begränsar Kungl. Maj:ts befogenheter i vissa i och för sig mindre utsatta situationer. En tillräcklig differentiering uppnås genom att riksdagen kan avpassa fullmakterna efter det aktuella läget och får möjlighet att yttra sig över innehållet i tillämpningsföreskrifterna. För att i fråga om fullmakterna underlätta ett särskiljande av de olika befogenheterna i 5 § valutalagen, däribland rätten till brevkontroll, synes författningsrummet lämpligen böra uppdelas på olika punkter. Ehuru det ifrågasatts om icke bestämmelsen angående brevkontroll bör förbehållas krigs- och krigsfarefallen, anser jag i likhet med utredningen att sådan kontroll kan erfordras även i andra för riket allvarliga situationer. Den formella möjligheten att förordna om brevkontroll även under fredsförhållanden bör därför bibehållas. Dock bör på samma sätt som i fråga om hembudsskyldigheten interimistiskt förordnande icke få avse brevkontroll.

Med beaktande av vad nu anförts har inom finansdepartementet utarbetats förslag till lag om ändringar i valutalagen.

Såsom nämnts utlöper giltighetstiden för valutalagen i dess nuvarande utformning den 30 juni 1959. Med den av mig förordade omläggningen av valutalagstiftningen kommer de fullmaktstadganden i valutalagen, på vilka den hittillsvarande valutaregleringen grundats, icke längre att gälla efter den angivna tidpunkten. Fullmäktige i riksbanken har därför hemställt att Kungl. Maj:t, därest utredningens förslag föranleder lagstiftning, måtte inhämta riksdagens samtycke till förordnande om fortsatt valutareglering under förslagsvis ett år. Förordnandet bör enligt fullmäktige avse 2 § första

stycket 1), 2) och 4)—7) samt 5 § och 9 § valutalagen enligt lagens nya lydelse. Anledning till förordnande om hembudsskyldighet enligt 2 § första stycket 3) föreligger enligt fullmäktiges mening således icke för närvarande; tidigare gällande hembudsskyldighet avskaffades i samband med att den svenska kronans utbytbarhet ökades i december 1958.

Flertalet remissinstanser har lämnat bankofullmäktiges framställning utan erinran. Några framhåller dock, att behov föreligger av ytterligare översyn av valutalagstiftningen, och anser sig därför endast kunna biträda förslaget om en förlängning av valutalagen i dess nuvarande utformning.

Omläggningen av valutalagstiftningen innebär som framgått av det nyss nämnda att den nuvarande valutaregleringen och därmed även valutaförordningen upphör att gälla med utgången av juni innevarande år. I likhet med riksbanksfullmäktige anser jag att valutareglering erfordras också efter denna tidpunkt. Jag tillstyrker därför att riksdagens samtycke till fortsatt valutareglering inhämtas. Förordnandet — som bör avse ett år — bör innehålla fullmakter för Kungl. Maj:t i huvudsaklig överensstämmelse med vad bankofullmäktige förordnat. Det bör således icke omfatta hembudsskyldighet. Med hänsyn till att den i 5 § valutalagen inrymda befogenheten för Kungl. Maj:t att föranstalta om brevkontroll sedan lång tid icke utnyttjats och då i dagens läge behov av sådan kontroll icke torde föreligga, synes även denna befogenhet kunna undantagas från förordnandet.

I enlighet med det förut sagda skall, då riksdagens samtycke till förordnande om fortsatt valutareglering begäres, förslag till valutaföreskrifter jämväl föreläggas riksdagen. Förslag härtill har utarbetats inom finansdepartementet. I förslaget har den nuvarande valutaförordningens bestämmelser i huvudsak bibehållits. När valutaregleringens utformning i vårt land kan tänkas komma att röna inflytande av utvecklingen av planerna rörande det nordiska och det västeuropeiska ekonomiska samarbetet, har det icke ansetts ändamålsenligt att redan i nu förevarande sammanhang företaga någon mera allmän översyn av valutaförordningens bestämmelser.

Avgränsningen av det tilltänkta förordnandet om fortsatt valutareglering medför emellertid, såsom också riksbanksfullmäktige uttalat, att bestämmelserna om hembudsskyldighet och brevkontroll i 10 och 11 §§ samt 26 § andra stycket nuvarande valutaförordning bör utgå. Till följd härav har vissa redaktionella jämkningar företagits i andra paragrafer i valutaförordningen. Jämväl i övrigt har smärre ändringar i författningstexten blivit erforderliga. Den tidpunkt, från vilken en utlänning skall ha haft fast bostad i Sverige för att enligt förordningen räknas såsom bosatt här i riket, har sålunda framflyttats till den 1 januari 1957. Såsom jag uttalade i 1957 års proposition med förslag till ändring av bl. a. 6 § valutalagen är vidare 18 § valutaförordningen icke längre erforderlig. Paragrafen har därför fått utgå. I enlighet med strafflagens terminologi har uttrycket delaktighet i brott i nuvarande 23 § valutaförordningen (motsvarar 19 § i departementsförslaget) utbytt mot medverkan till brott. Lagen den 20 april 1951 med vissa bestämmelser om böter och viten gör att 25 § valutaförordningen är överflödig.

Även den nuvarande 9 § i valutaförordningen samt övergångsbestämmelsen i 28 § har såsom numera obehövlige utmönstrats. Några sakliga skiljaktigheter i övrigt i förhållande till nuvarande valutaförordning företer icke departementsförslaget.

Lagrådet har lämnat det ifrågavarande förslaget till lag om ändring i lagen om förfogande över utländska betalningsmedel m. m. under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden (valutalag) den 22 juni 1939 (nr 350) så ock om fortsatt giltighet av samma lag utan erinran.

Utskottet

I den föreliggande propositionen har föreslagits att en teknisk omläggning och modernisering av den del av vår beredskapslagstiftning som avser valutalagstiftningen nu skall äga rum. Den nuvarande lagstiftningen tillkom under det senaste världskriget, då även åtskilliga andra fullmaktslagar utfärdades. Flera av dessa lagar har under senare tid erhållit ny utformning och i samband därmed förlänats giltighet tills vidare. Förslaget om en motsvarande teknisk omläggning av valutalagstiftningen har föregåtts av en särskild utredning inom finansdepartementet, vars förslag i huvudlinjerna blivit tillstyrkta av flertalet remissinstanser.

Utskottet finner för sin del att den föreslagna omläggningen nu bör komma till stånd. Denna innebär bl. a. att valutalagen — i likhet med vad som skett i fråga om andra fullmaktslagar — gives giltighet tills vidare. Där emot bör den valutareglering, som införes med stöd av lagen, i princip vara tidsbegränsad. Omläggningen innebär med andra ord icke någon permanentning av själva valutaregleringen. Vad som generellt föreslagits i fråga om tillämpningen av valutalagens bestämmelser om valutareglering har icke givit utskottet anledning till erinran. Utskottet har uppmärksammat, att Kungl. Maj:t även i andra fall än krig eller krigsfara interimistiskt kan förordna att valutalagens bestämmelser helt eller delvis skall träda i tillämpning, därest riksdagens beslut ej utan synnerlig olägenhet kan avvaktas. Förordnande av detta slag skall inom viss kortare tid underställas riksdagens prövning och har begränsats på sådant sätt att det icke får avse hembudsskyldighet.

Erfarenheten har visat att behov av en valutareglering kan föreligga även då krig eller krigsfara icke råder. Såsom de sakkunniga för översyn av valutalagstiftningen visat förekommer i ett stort antal andra länder, däribland våra nordiska grannländer, även i fredstid en valutareglering, som är åtskilligt hårdare än vår egen. Enligt den nu gällande svenska valutalagstiftningen krävs det för att valutaregleringen skall kunna tillämpas i fredstid att utomordentliga, av krig föranledda förhållanden föreligger, vilket uttryck emellertid knappast kan sägas väl beskriva det läge som nu råder och som av statsmakterna anses nödvändig göra en bibehållen, ehuru uppmjukad valutareglering. Med hänsyn härtill och till behovet i övrigt av en moderni-

sering av valutalagstiftningen bör icke ifrågakomma att på sätt föreslagits i de likalydande motionerna I: 473 och II: 578 förlänga den nu gällande valutalagen i oförändrad form. I stället bör såsom förordats i propositionen valutalagstiftningen anknytas till de omständigheter som främst motiverar en valutareglering under fredsförhållanden, nämligen den penningpolitiska målsättningen och betalningsförhållandena med utlandet. Med hänsyn till att riksdagens samtycke till förordnande om valutareglering skall inhämtas och att tillämpningsföreskrifterna härvid skall föreläggas riksdagen finner utskottet sig icke kunna dela de i motionerna framförda betänkligheterna mot de i valutalagen angivna förutsättningarna för lagens tillämpning. I motsats till motionärerna anser utskottet att valutalagen i dess nu föreslagna lydelse bättre ansluter sig till annan modern beredskapslagstiftning och att i lagen angivna förutsättningar för dess tillämpning måste anses lämpligare utformade än i nuvarande lag.

Den hittillsvarande valutaregleringen har regelmässigt underställts riksdagen varje år. Departementschefen har icke funnit anledning frångå denna ordning, och i förslaget till valutalag har stadgats att förordnande i andra lägen än krig och krigsfara må meddelas för högst ett år varje gång. Utskottet finner en sådan begränsning, som återfinnes även i allmänna förfogande- och ransoneringslagarna, naturlig. Härigenom skapas möjligheter för riksdagen att fortlöpande följa utvecklingen på valutaregleringens område.

Motionärerna har föreslagit att en utredning skulle verkställas angående dels skyndsam avveckling av nuvarande valutareglering, dels ock utformningen av beredskapslagstiftningen i fråga om valutareglering. I anledning härav vill utskottet framhålla, att såvitt utskottet kunnat finna motionärerna icke förmått visa, att förutsättningar för närvarande skulle föreligga för en skyndsam avveckling av valutaregleringen. Några delade meningar om behovet av valutareglering under tiden 1 juli 1959—30 juni 1960 har ej framkommit.

Vad gäller själva utformningen av valutaregleringen har motionärerna som stöd för sitt yrkande om utredning i detta hänseende redovisat vissa kritiska synpunkter på en del av föreskrifterna i förslaget till valutaförordning och torde således närmast ha syftat till att åstadkomma ändringar i denna förordning. Emellertid ansluter sig det framlagda förslaget till valutaförordning mycket nära till den nuvarande förordningen. Utskottet vill betona att i den mån ändringar vidtagits dessa syftat till uppmjukningar; sålunda har bestämmelserna om hembudsskyldighet och brevkontroll i 10 och 11 §§ resp. 26 § andra stycket nuvarande valutaförordningen utslutits. Då riksdagen enligt vad som föreslås i propositionen får möjligheter att årligen pröva framförda ändringsförslag i förordningen, har utskottet intet att erinra mot att den nya valutaförordningen nu utfärdas. Utskottet vill tillägga att i den mån motionärerna enbart syftar till att åstadkomma ändringar i valutaförordningen sådana ändringsförslag lika väl bör kunna komma under övervägande efter antagandet av den nya lagstiftningen. Det kan

även förtjäna påpekas att i den valutastyrelse som inom riksbanken handhar handläggningen av valutaärendena, vilken sammanlagt består av sju ledamöter, tre av ledamöterna kan sägas företräda näringslivet (export- och importintressena samt valutabankerna). Bl. a. härigenom bör det vara väl sörjt för att eventuella önskemål om ändringar i valutaregleringen från näringslivets sida kan komma under prövning.

Utskottet har ej heller funnit anledning förorda bifall till motionärernas hemställan om att riksdagen skulle uttala att riksbanken utan dröjsmål måtte vidtaga lättnader genom generella dispenser samt i avseende å uppgiftsskyldigheten m. m. Utskottet förutsätter nämligen att valutastyrelsen utan någon åtgärd från riksdagens sida strävar efter att utforma regleringen så att den icke mer än oundgängligen nödvändigt betungar dem som berörs av regleringen.

På nu anförda skäl och då propositionen i övrigt icke givit anledning till uttalande hemställer utskottet,

att riksdagen måtte

A. dels — med avslag å det i motionerna I: 473 och II: 578 framställda yrkandet om fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1960 av lagen om fortsatt giltighet av valutalagen den 22 juni 1939 (nr 350) — antaga det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen om förfogande över utländska betalningsmedel m. m. under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden (valutalag) den 22 juni 1939 (nr 350) så ock om fortsatt giltighet av samma lag,

dels samtycka till förordnande om fortsatt valutareglering i enlighet med vad i propositionen förordats,

dels ock vad beträffar det genom propositionen framlagda förslaget till valutaförordning i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening giva till känna vad utskottet anför;

B. besluta att motionerna I: 473 och II: 578 i övrigt icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 12 maj 1959

På bankoutskottets vägnar:

K. G. EWERLÖF

Närvarande:

från första kammaren: herrar Ewerlöf*, Boo, Fahlander*, Schmidt*, Larsson, Nils Theodor, Domö, Strandler och Elowsson, Nils*;

från andra kammaren: herrar Sköldin, Larsson i Julita*, Regnéll, Löfgren*, Andersson i Ronneby*, Eliasson i Sundborn, Adamsson* och Bohman*.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herrar *Ewerlöf, Schmidt, Larsson, Nils Theodor, Domö, Regnéll, Löfgren, Eliasson* i Sundborn och *Bohman*, vilka ansett, att utskottets yttrande och hemställan bort erhålla följande lydelse:

»I förevarande proposition har föreslagits att nuvarande valutalag ersättes med en ny lagstiftning av beredskapskaraktär som blir gällande tills vidare. I samband härmed föreslås att lagens tillämpningsområde utvidgas. Vidare begäres riksdagens samtycke till förordnande om fortsatt valutareglering för tiden efter den 30 juni 1959, då giltighetstiden för nu gällande valutareglering utgår. Förordnandet avses skola gälla tiden 1 juli 1959—30 juni 1960. Förslag till ny valutaförordning förelägges i samband härmed riksdagen för yttrande.

Propositionen grundar sig vad gäller den nya valutalagens utformning i huvudsak på ett förslag avgivet av sakkunniga med uppdrag att verkställa en översyn i vissa hänseenden av valutalagstiftningen. Under remissbehandlingen har invändningar framförts mot de sakkunnigas förslag. Det har bl. a. framhållits att det vore olämpligt att i dagens läge taga definitiv ställning till spörsmålet om valutalagstiftningens formella konstruktion för framtiden. Till skillnad från förslaget till valutalag har förslaget till valutaförordning, som utarbetats inom finansdepartementet, icke varit föremål för remissbehandling, vilket synes anmärkningsvärt med hänsyn till att valutaförordningen i sin helhet nu för första gången förelägges riksdagen. I de likalydande motionerna I: 473 och II: 578 har framförts anmärkningar mot föreslagna bestämmelser såväl i valutalagen som i valutaförordningen. Motionärerna har hemställt att propositionen avslås och att i stället den nuvarande valutalagen förlänges samt utredning igångsättes angående dels skyndsam avveckling av den nuvarande valutaregleringen, dels ock utformningen av beredskapslagstiftningen i fråga om valutareglering. Motionärerna föreslår vidare, att riksdagen skulle uttala, att riksbanken utan dröjsmål måtte, med beaktande av vad i motionen anförts och efter förhandlingar med berörda parter, vidtagna lättnader genom generella dispenser samt i avseende å uppgiftsskyldigheten m. m. så att valutabanker samt enskilda personer och företag icke betungas i vidare mån än som är oundgängligen nödvändigt för upprätthållande av en vid varje tillfälle erforderlig valutareglering.

Utskottet vill till en början framhålla att behovet av valutareglerande åtgärder minskat sedan de sakkunniga avgav sitt förslag till ny valutalag. Redan med hänsyn härtill synes det tveksamt om de sakkunnigas förslag är ägnat att läggas till grund för en ny och varaktig lagstiftning. Vissa uttalanden av de sakkunniga om att det läge, från vilket utredningen utgätt, icke skulle alltför mycket avvika från den situation som var rådande sommaren 1955 ger intryck av att möjligheterna till uppmjukningar och lättnader i valutaregleringen samt dennas slutliga avveckling icke tillräckligt

beaktats under utredningsarbetet. Härtill kommer att de aktuella planerna på en nordisk och europeisk integration inom en nära framtid lär kräva en översyn av valutaregleringen. Utskottet anser sålunda att behov föreligger av en ny översyn av vår valutalagstiftning. Denna översyn, som bör företagas i nära samverkan med företrädare för näringslivet, bör avse både valutalagen och valutaförordningen. Vid utredningsarbetet bör de synpunkter som redovisats i motionerna I: 473 och II: 578 kunna komma under bedömning. Utredningsarbetet bör bedrivas med sådan skyndsamhet att förslag i ämnet om möjligt kan föreläggas nästa års riksdag.

Med hänsyn till det anförda kan utskottet icke förorda att riksdagen antager det vid propositionen fogade förslaget till lag om ändring i lagen om förfogande över utländska betalningsmedel m. m. under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden (valutalag) så ock om fortsatt giltighet av nämnda lag. Då emellertid behov av att bibehålla en valutareglering även efter den 1 juli 1959 kan föreligga, föreslår utskottet att valutalagen i dess nuvarande utformning erhåller förlängd giltighet till och med den 30 juni 1960. Härav följer att utskottet kommer att yrka avslag även å de i propositionen i övrigt framställda yrkandena.

Utskottet vill slutligen — i anledning av vissa i motionerna I: 473 och II: 578 gjorda uttalanden — understryka vikten av att riksbanken utan dröjsmål överväger ytterligare åtgärder i syfte att göra valutaregleringen mindre betungande för enskilda personer, valutabanker och företag.

Utskottet hemställer,

att riksdagen måtte

A. — med avslag å Kungl. Maj:ts förevarande proposition samt med bifall till det i motionerna I: 473 och II: 578 under punkten 1) framställda yrkandet — antaga följande

Förslag

till

Lag om fortsatt giltighet av valutalagen den 22 juni 1939 (nr 350)

Härigenom förordnas, att valutalagen den 22 juni 1939, vilken jämlikt lag den 25 april 1958 (nr 210) gäller till och med den 30 juni 1959, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1960.

B. i anledning av motionerna I: 473 och II: 578 i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om skyndsamt utredning rörande valutaregleringen.»